

Direktoratet for Kriminalforsorgen
Strandgade 100
1401 København K

Gammeltorv 22
DK-1457 København K

Tlf. +45 33 13 25 12
Fax +45 33 13 07 17

www.ombudsmanden.dk
post@ombudsmanden.dk

Personlig henvendelse: 10-14
Telefonisk henvendelse:
Man.-tors. 9-16, fre. 9-15

... Anvendelse af peberspray i X Arrest den (dato)

21-12-2018

Jeg har nu færdigbehandlet sagen om magtanvendelse ved brug af peberspray i X Arrest den (dato).

Sag nr. 17/01343

Jeg beklager indledningsvis, at jeg først vender tilbage til sagen nu.

Det er min opfattelse, at myndighedernes behandling af sagen på flere punkter ikke har levet op til de krav, der stilles.

Ud fra de oplysninger, som foreligger, kan det efter min opfattelse forekomme tvivlsomt, om det var nødvendigt at anvende magt. På det dokumentationsgrundlag, som har kunnet fremskaffes, ser jeg mig imidlertid ikke i stand til at foretage en endelig efterprøvelse af, om betingelserne i § 62, stk. 1, nr. 3 (eller § 62, stk. 1, nr. 1), stk. 3, og stk. 4, 1. pkt., i straffuldbyrdelsesloven konkret var opfyldt i forbindelse med magtanvendelsen den (dato).

Jeg må i den forbindelse anse det for beklageligt, at dokumentationen i sagen på flere punkter fremstår utilstrækkelig.

Jeg anser det desuden for meget beklageligt, at X Arrest – som jeg må forstå de svar, som jeg har modtaget – ikke forud for magtanvendelsen havde en mere sikker forståelse af, under hvilke omstændigheder betingelserne for at anvende magt kan anses for opfyldt.

Endelig er jeg enig med myndighederne i, at det er beklageligt, at den indsatte, som magtanvendelsen angik, ikke efterfølgende blev orienteret om muligheden for at klage over magtanvendelsen til Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Efter min opfattelse kan der være anledning for Direktoratet for Kriminalforsorgen til at overveje, om der fra direktoratets side er gjort tilstrækkeligt for – også i forhold til øvrige institutioner – at sikre, at peberspray kun anvendes, hvor der er hjemmel til det, og at dokumentationen mv. i disse sager er fyldestgørende, således at der efterfølgende kan foretages en reel efterprøvelse af magtanvendelsens lovlighed.

I det følgende har jeg redegjort nærmere for min opfattelse af sagen.

Ombudsmandens udtalelse

1. Baggrund – tilsynsbesøg i X Arrest

Folketingets Ombudsmand gennemførte den (dato) et tilsynsbesøg i X Arrest.

Under besøget modtog besøgsholdet kopi af en rapport om magtanvendelse ved brug af peberspray den (dato). Efter gennemgang af rapporten besluttede jeg at indlede en særskilt undersøgelse af denne sag.

Jeg afsluttede i øvrigt den generelle sag om tilsynsbesøget i X Arrest.

Med henvisning til ombudsmandslovens § 17, stk. 1, bad jeg den 15. juni 2017 Direktoratet for Kriminalforsorgen og Kriminalforsorgen Sjælland, som X Arrest hører under, om at udtale sig om sagen om anvendelse af peberspray.

Efter at have modtaget myndighedernes udtalelser bad jeg den 11. oktober 2017 myndighederne om supplerende udtalelser. Den 3. juli 2018 bad jeg telefonisk Direktoratet for Kriminalforsorgen om yderligere oplysninger om sagen.

...

2. Hvad er peberspray?

Sagen handler om, at en indsat i X Arrest af personalet blev udsat for peberspray.

Under pkt. 2.1.2 i de almindelige bemærkninger til lovforslag nr. L 93 af 8. december 2010 om ændring af lov om fuldbyrdelse af straf m.v. (Anvendelse af peberspray som magtmiddel mv.) er peberspray bl.a. beskrevet således:

”Peberspray er en væske, der består af et peberekstrakt, og som ved hjælp af en drivgas sprøjtes mod den, som den koncentrerede stråle rettes imod. Det aktive stof i peberspray er capsaicin (oleoresin capsicum).

Pebersprayen udsender en tynd, komprimeret stråle, som virker i en afstand af op til 6-7 meter. Pebersprayen skal ramme den pågældende i

ansigtet/panden for at virke optimalt og forårsager akut øjenkrampe med deraf følgende midlertidig blindhed, som varer i ca. 30-45 minutter, og peberspray er derfor effektivt som middel til pacificering. Virkningen indtræffer øjeblikkeligt, selv hvis den pågældende har lukket øjnene under påvirkningen, fordi pebersprayen vil virke, når vedkommende blinker med øjnene. Foruden akut øjenkrampe giver peberspray svien i huden, irritation af slimhinderne og hoste, og desuden vil den pågældende, der rammes, blive desorienteret og føle ubehag.”

3. Det retlige grundlag for anvendelse af peberspray

3.1. Peberspray blev – efter en forudgående forsøgsordning – indført som magtmiddel i kriminalforsorgen ved lov nr. 183 af 8. marts 2011 om ændring af lov om fuldbyrdelse af straf m.v. (Anvendelse af peberspray som magtmiddel mv.).

Ved denne lov blev peberspray således tilføjet til den udtømmende opregning af magtmidler, som fremgår af § 62, stk. 2, i straffuldbyrdelsesloven (senest bekendtgjort ved lovbekendtgørelse nr. 1491 af 13. december 2017).

Straffuldbyrdelseslovens § 62 om magtanvendelse lyder sådan:

”§ 62. Direktoratet for Kriminalforsorgen og kriminalforsorgsområdet kan anvende magt over for en indsat, hvis det er nødvendigt

- 1) for at afværge truende vold, overvinde voldsom modstand eller for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse,
- 2) for at hindre undvigelse eller standse undvegne eller
- 3) for at gennemtvinge en påbudt foranstaltning, når øjeblikkelig gennemførelse af denne er nødvendig og den indsatte afviser eller undlader at følge personalets anvisninger herom.

Stk. 2. Magtanvendelse kan ske ved greb, skjold, stav, peberspray og tåregas.

Stk. 3. Magtanvendelse må ikke gennemføres, såfremt det efter indgrebs formål og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Stk. 4. Magtanvendelse skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader. Der skal gennemføres lægetilsyn efter magtanvendelse, hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anvendelsen af magt, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp.

Stk. 5. Justitsministeren fastsætter regler om bæring af magtmidler og anvendelse af magt over for indsatte.”

Bortset fra tilføjelse af ordene "bæring af magtmidler og" i stk. 5 (lov nr. 203 af 28. februar 2017) er bestemmelsen ikke ændret siden hændelsen i (måned og år), som denne sag handler om.

3.2. Som det fremgår, kan der anvendes magt over for indsatte i kriminalforsorgen, hvis det er "nødvendigt", og hvis en af tre nærmere beskrevne betingelser er opfyldt (§ 62, stk. 1, nr. 1-3).

I bestemmelsens stk. 3 er fastsat et proportionalitetsprincip, hvorefter magtanvendelse ikke må gennemføres, såfremt det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Efter bestemmelsens stk. 4, 1. pkt., skal magtanvendelse desuden foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader.

De nævnte regler indebærer samlet, at et indgreb ikke må foretages, hvis det ville have været muligt at opnå det ønskede formål ved mindre indgribende foranstaltninger, herunder f.eks. ved dialog, advarsel mv.

3.3. De magtmidler, som – når betingelserne er opfyldt – kan anvendes, er udtømmende opregnet i straffuldbyrdelseslovens § 62, stk. 2, og omfatter greb, skjold, stav, peberspray og tåregas.

De nævnte magtmidler er ikke organiseret i et hierarki, men er som udgangspunkt sideordnede. Hvis grundlaget for at anvende magt er til stede, afhænger valget af magtmiddel derfor af en konkret vurdering i det enkelte tilfælde under iagttagelse af skånsomhedsprincippet mv. Jeg henviser til Ane Dragsted og Jakob Schiøler, *Straffuldbyrdelsesloven med kommentarer (2017)*, side 309.

3.4. På tidspunktet for episoden den (dato) gjaldt bekendtgørelse nr. 588 af 30. april 2015 om anvendelse af magt over for indsatte i kriminalforsorgens institutioner (magtanvendelsesbekendtgørelsen).

Bekendtgørelsen indeholdt bl.a. følgende om anvendelse af peberspray:

”§ 6. Før peberspray og tåregas anvendes, skal det så vidt muligt tilkendegives den indsatte, at peberspray eller tåregas vil blive anvendt, hvis personalets påbud ikke efterkommes. Det skal så vidt muligt sikres, at den indsatte har mulighed for at efterkomme påbuddet.

§ 7. Efter anvendelse af peberspray eller tåregas skal den indsatte i fornødent omfang tilbydes afhjælpning af gener forårsaget af anvendelsen af peberspray eller tåregas.

§ 8. Hvis magt har været anvendt over for en indsat, skal der så hurtigt som muligt udfærdiges rapport i Klientsystemets magtanvendelsesmodul. Der skal i den forbindelse gøres notat om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at påklage afgørelsen om magtanvendelse til Direktoratet for Kriminalforsorgen, jf. § 9, stk. 1, samt fristen for at indgive klage, jf. § 9, stk. 2.

Stk. 2. Den indsatte skal efter anmodning have udleveret kopi af rapporten.

§ 9. Et kriminalforsorgsområdes afgørelse efter straffuldbyrdelseslovens § 62 om anvendelse af magt kan påklages til Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Stk. 2. Klage til Direktoratet for Kriminalforsorgen skal iværksættes inden to måneder efter, at indgrebet er foretaget. Direktoratet for Kriminalforsorgen kan i særlige tilfælde se bort fra denne frist.

Stk. 3. En klage til Direktoratet for Kriminalforsorgen har ikke opsættende virkning.”

Bekendtgørelsen er siden erstattet af en ny magtanvendelsesbekendtgørelse (bekendtgørelse nr. 296 af 28. marts 2017). Bestemmelserne i §§ 6-9 er videreført uændret.

Direktoratet for Kriminalforsorgen udsendte den 26. april 2016 en skrivelse om den dagældende magtanvendelsesbekendtgørelse (skrivelse nr. 9372 om anvendelse af magt over for indsatte i kriminalforsorgens institutioner). Af skrivelseren fremgår bl.a. følgende:

”Som det fremgår af bekendtgørelsens § 2, må der kun anvendes greb, skjold, stav, peberspray og tåregas i overensstemmelse med retningslinjer fra Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Særligt for så vidt angår brug af peberspray bemærkes, at peberspray som udgangspunkt ikke må anvendes i lukkede rum, hvis andre mindre indgribende magtmidler kan anvendes og er tilstrækkelige.”

I forbindelse med udsendelse af magtanvendelsesbekendtgørelsen af 2017 udsendte Direktoratet for Kriminalforsorgen den 30. marts 2017 en skrivelse om den nye bekendtgørelse (skrivelse nr. 9315 om bekendtgørelse om anvendelse af magt over for indsatte i kriminalforsorgens institutioner). Det ovenfor anførte om anvendelse af peberspray i lukkede rum er i den forbindelse gentaget.

3.5. Det er fastsat i artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, at ingen må underkastes tortur og ej heller umenneskelig eller nedværdi-

gende behandling eller straf. Konventionen er inkorporeret i dansk ret, jf. lov- bekendtgørelse nr. 750 af 19. oktober 1998 om Den Europæiske Menneske- rettighedskonvention.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har i flere domme taget stilling til, om artikel 3 er blevet overtrådt i forbindelse med anvendelse af peber- spray.

Menneskerettighedsdomstolen har i den forbindelse foretaget en konkret vur- dering – hvor flere omstændigheder er indgået – af berettigelsen af myndighe- ders anvendelse af peberspray, herunder i lukkede rum. Jeg henviser f.eks. til sagerne Ali Günes mod Tyrkiet (10. juli 2012), Borbála Kiss mod Ungarn (26. september 2012), Tali mod Estland (13. maj 2014) og Józef Wos mod Polen (28. september 2016).

Bl.a. i dommen af 13. maj 2014 (Tali mod Estland) har Menneskerettigheds- domstolen henvist til udtalelser fra Den Europæiske Torturkomité (CPT), som i rapporter vedrørende fængsler har tilkendegivet, at peberspray ikke bør an- vendes i lukkede rum ("should not be used in confined spaces"). Jeg henviser f.eks. til komitéens rapport om besøg i Danmark den 4.-13. februar 2014, side 40.

Efter min opfattelse er der imidlertid hverken på baggrund af denne eller an- dre domme fra Menneskerettighedsdomstolen grundlag for at antage, at det i sig selv er i strid med artikel 3 at anvende peberspray i lukkede rum.

3.6. Direktoratet for Kriminalforsorgen har i sin udtalelse af 20. november 2017 oplyst, at direktoratet den 21. maj 2015 i forlængelse af CPT's rapport om besøget i Danmark den 4.-13. februar 2014 sendte et brev til alle område- kontorer, fængsler og arresthuse om, at peberspray som udgangspunkt ikke må anvendes i lukkede rum, hvis mindre indgribende magtmidler kan anvendes og er tilstrækkelige.

4. De faktiske omstændigheder i sagen

4.1. Rapporten om hændelsen

Af rapporten om magtanvendelsen den (dato) fremgår, at en indsats, som var midlertidigt udelukket fra fællesskabet, i forbindelse med udlevering af mor- genmad begyndte at diskutere sin udelukkelse med fængselsbetjenten ved døren.

Fængselsbetjenten lukkede herefter døren til den indsattes opholdsrum.

Om de følgende hændelser står der følgende i rapporten om magtanvendel- sen:

”Klienten begynder nu at smadre inventaret i opholdsrummet, og fb. A åbner døren på klem for at bede klienten om at stoppe. Klienten kaster kaffemaskinen i gulvet og fb. A anvender peberspray mod klienten og lukker døren til opholdsrummet.

30 sek efter råber Klienten Im sorry im sorry og vi venter ca 2 min med, at åbne døren til Klientens opholdsrum. Klienten kommer nu ud og bliver ledsaget på badeværelset og får skyllet sine øjne.

Efterfølgende bliver klienten fulgt til sit eget opholdsrum og får besked på, at rydde op efter sig, dette gør klienten og klienten er herefter rolig.

Klienten bliver låst ind igen og er herefter rolig.”

Det fremgår desuden af rapporten, at klienten efter at have fået skyllet øjne udtalte, at han ”var okay”, og gik tilbage på eget opholdsrum uden problemer, og at personalet på den baggrund vurderede, at lægetilsyn ikke var nødvendigt.

Det er yderligere angivet, at magtanvendelsen blev forsøgt afværget ved, at personalet ”beder klienten om at stoppe sit forehavende fra gårsdagens episode men dette vil klienten ikke”.

I rapportens pkt. 6 er det angivet, at anvendelse af peberspray var påkrævet for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand, jf. § 62, stk. 1, nr. 1, i straffuldbydelsesloven.

Rapportens pkt. 16 om meddelelse af klagevejledning er ikke udfyldt.

4.2. Myndighedernes supplerende oplysninger

4.2.1. Myndighederne har under min behandling af sagen bl.a. oplyst, at den indsatte, som hændelsen vedrører, dagen før den omhandlede episode havde udtalt, at der var racisme i arresthuset, og havde svoret at ville dræbe. På baggrund af disse udtalelser var den indsatte blevet midlertidigt udelukket fra fællesskabet.

Efter myndighedernes opfattelse skal personalets beslutning om at anvende peberspray den (dato) ses i forlængelse af denne hændelse.

Direktoratet for Kriminalforsorgen og Kriminalforsorgen Sjælland har i den forbindelse bemærket, at den angivne hjemmel – § 62, stk. 1, nr. 1, i straffuldbydelsesloven – ikke var korrekt. Hvis formålet med magtanvendelsen havde været at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand mv., kunne dette således ifølge myndighederne have været afværget ved at lukke celledøren.

Efter myndighedernes opfattelse er den korrekte hjemmel i stedet lovens § 62, stk. 1, nr. 3, hvorefter magt kan anvendes for at gennemtvinge en påbudt foranstaltning, når øjeblikkelig gennemførelse af denne er nødvendig, og den indsatte afviser eller undlader at følge personalets anvisninger herom.

4.2.2. I forhold til spørgsmålet om nødvendighed har myndighederne herefter anført, at det var nødvendigt at anvende magt mod den indsatte for at gennemføre påbuddet om at stoppe adfærden, dels for at undgå, at den indsatte eller personalet pådrog sig skader, dels for at sikre ro og orden i arresten. I den forbindelse har myndighederne bemærket, at det er erfaringen, at stemningen ville kunne "smitte" til medindsatte, hvis der ikke blev grebet ind.

Myndighederne har i tilknytning hertil redegjort for, hvorfor peberspray efter myndighedernes opfattelse efter en konkret vurdering måtte anses for det mindst indgribende middel i situationen.

Kriminalforsorgen Sjælland har i den forbindelse den 1. november 2017 udtalt, at alternativet til brug af peberspray i den konkrete situation ville have været indtrængen på cellen med brug af skjolde og anvendelse af fysisk magt med deraf følgende risiko for, at både den indsatte og personale var kommet til skade. Efter Kriminalforsorgen Sjællands vurdering var peberspray derfor det mindst indgribende magtmiddel i forbindelse med hændelsen den (dato).

Direktoratet for Kriminalforsorgen har tilsluttet sig Kriminalforsorgen Sjællands konkrete vurdering af, at der i situationen ikke var andre mindre indgribende magtmidler end peberspray, der ville have været tilstrækkelige. Direktoratet har navnlig henvist til den indsattes ageren i situationen og til, at han kort forinden havde udtalt, at han ville dræbe.

4.2.3. Myndighederne har videre oplyst, at den periode på ca. 2½ minut efter anvendelsen af peberspray, hvor døren til indsattes opholdsrum – ifølge rapporten om hændelsen – blev holdt lukket, formentlig var kortere. Personalet har således efterfølgende oplyst, at de ventede "kort tid, således at peberspraytågen havde lagt sig". Det er også efterfølgende oplyst, at døren ikke var låst eller lukket helt, men stod på klem. Den indsatte havde således mulighed for at forlade cellen.

Der er ikke oplysninger i sagen om den indsattes oplevelse af denne del af forløbet. Ifølge forhørsprotokol af (dato for hændelsen) har den indsatte om forløbet alene forklaret, at han opfattede personalet som racistisk og mente, at de ikke ville lade ham være i fred. Herudover havde den indsatte ikke yderligere at tilføje.

Myndighederne har desuden oplyst, at den indsatte forud for anvendelsen af peberspray blev varslet ved fremvisning af pebersprayen samt mundtligt (på

engelsk), og at det derfor er en fejl, at dette ikke er noteret i magtanvendelsesrapporten.

4.2.4. Myndighederne har endelig oplyst, at den indsatte ikke blev vejledt om klageadgang, og at dette skyldes en beklagelig fejl.

5. Min vurdering af sagen

Min undersøgelse retter sig overordnet mod, om anvendelsen af peberspray den (dato) var i overensstemmelse med gældende ret.

I den forbindelse har jeg koncentreret mig om, hvorvidt betingelserne i straffuldbyrdelsesloven for at anvende magt var opfyldt, herunder om sagens omstændigheder er tilstrækkeligt dokumenteret (pkt. 5.1 nedenfor).

Herudover har jeg set på spørgsmålene om forudgående varsling af indgrebet (pkt. 5.2 nedenfor) og om orientering om klagemuligheder (pkt. 5.3 nedenfor).

Mine sammenfattende bemærkninger fremgår af pkt. 6.

5.1. Nødvendighed, skånsomhed og proportionalitet mv.

5.1.1. Efter min opfattelse er det på baggrund af oplysningerne i magtanvendelsesrapporten, sagens akter og det, som myndighederne supplerende har oplyst, vanskeligt at bedømme, hvor alvorlig situationen var, da den indsatte den (dato) blev udsat for peberspray.

På den ene side peger myndighederne på, at situationen var anspændt, bl.a. på baggrund af alvorlige trusler den forudgående dag. På den anden side må jeg – efter direktoratets og Kriminalforsorgen Sjællands udtalelser – forstå, at myndighederne ikke mener, at magtanvendelsen kunne begrundes med truende vold mv.

Ud fra de oplysninger, som foreligger – herunder at den akutte anledning til anvendelse af peberspray alene synes at have været, at den indsatte kastede en kaffemaskine i gulvet – kan det efter min opfattelse forekomme tvivlsomt, om det var nødvendigt at anvende magt. Det gælder, selv om der må overlades et vist spillerum for det skøn, som straffuldbyrdelseslovens § 62, stk. 1, giver myndighederne.

Som hændelsen er beskrevet – og i lyset af, at myndighederne i deres udtalelser til mig har tilkendegivet, at man kunne have afværget eventuel truende vold ved at lukke celledøren – forekommer det herudover at være en mulighed, at mindre indgribende midler end peberspray under alle omstændigheder kunne have været tilstrækkelige med henblik på genoprettelse af orden og sikkerhed i arresten.

5.1.2. Samlet ser jeg mig imidlertid ikke i stand til på det dokumentationsgrundlag, som har kunnet fremskaffes, at foretage en endelig efterprøvelse af, om betingelserne i § 62, stk. 1, nr. 3 (eller § 62, stk. 1, nr. 1), stk. 3 og stk. 4, 1. pkt., i straffuldbydelsesloven konkret var opfyldt.

Dette gælder også i forhold til spørgsmålet om varigheden af og omstændighederne i forbindelse med, at personalet efter afgivelsen af peberspray lukkede celledøren en tid – eller lukkede den til, således at den stod på klem.

5.1.3. I § 8 i magtanvendelsesbekendtgørelsen er det fastsat, at der så hurtigt som muligt skal udfærdiges en rapport i Klientsystemets magtanvendelsesmodul, når der har været anvendt magt over for en indsat. Der skal i den forbindelse gøres notat om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at påklage afgørelsen om magtanvendelse til Direktoratet for Kriminalforsorgen, jf. § 9, stk. 1, samt om fristen for at indgive klage, jf. § 9, stk. 2. Efter bekendtgørelsens § 8, stk. 2, skal den indsatte efter anmodning have udleveret kopi af rapporten.

Som det fremgår, skal der udarbejdes en rapport om gennemførte magtanvendelser over for indsatte i kriminalforsorgen, ligesom der er fastsat klageadgang til en overordnet myndighed i forbindelse med sådanne indgreb.

Jeg antager, at disse krav – som det gælder for de almindelige regler om notatpligt i bl.a. offentlighedslovens § 13 – navnlig har til formål at bidrage til, at det efterfølgende kan klarlægges, hvad der er sket i en sag (*dokumentationshensyn*), og at give mulighed for en effektiv kontrol med, om myndigheden har handlet korrekt (*kontrollhensyn*).

5.1.4. Det er i forlængelse heraf efter min opfattelse beklageligt, at dokumentationen i sagen ikke på fyldestgørende måde beskriver de faktiske forhold, og at oplysninger, som har væsentlig betydning for sagen, dermed ikke er blevet noteret og beskrevet i magtanvendelsesrapporten.

Sagen illustrerer således, hvor vigtig en sådan dokumentation er for en reel efterprøvelse af lovligheden af iværksatte magtanvendelser.

Jeg bemærker, at jeg ikke i tilknytning til den konkrete sag har taget stilling til, om kriminalforsorgens magtanvendelse efter § 62 i straffuldbydelsesloven kan anses for afgørelser i forvaltningsretlig forstand (inden eller uden for strafrettsplejen).

5.1.5. Jeg anser det desuden for meget beklageligt, at X Arrest – sådan som jeg må forstå de svar, som jeg har modtaget – ikke forud for magtanvendelsen havde en mere sikker forståelse af, under hvilke omstændigheder de forhold,

som er nævnt i lovens § 62, stk. 1, kan anses for at foreligge. Det gælder, selv om jeg er opmærksom på, at der var tale om en tilspidset situation.

Jeg henviser i den forbindelse til, at både Kriminalforsorgen Sjælland og Direktoratet for Kriminalforsorgen har anført, at der i den foreliggende situation ikke – som antaget af X Arrest – var hjemmel til indgrebet i straffuldbyrdelseslovens § 62, stk. 1, nr. 1 (afværgelse af truende vold mv.).

Jeg bemærker endvidere, at det ikke lader sig fastslå, om X Arrest – hvis det havde stået klart, at hjemmelsgrundlaget i givet fald skulle være bestemmelsens stk. 1, nr. 3 (gennemførelse af påbudt foranstaltning) – faktisk ville have iværksat magtanvendelsen. Det må således efter min opfattelse være behæftet med betydelig usikkerhed, når myndighederne efterfølgende har begrundet magtanvendelsen i forhold, som X Arrest ikke på tidspunktet for magtanvendelsen havde anledning til at vurdere, idet arresten som nævnt ovenfor antog, at det var stk. 1, nr. 1, der udgjorde hjemmelsgrundlaget.

5.2. Forudgående varsel

Det følger af § 6 i magtanvendelsesbekendtgørelsen, at det – før peberspray anvendes – så vidt muligt skal tilkendegives over for den indsatte, at dette vil ske, hvis personalets påbud ikke efterkommes. Det skal så vidt muligt sikres, at den indsatte har mulighed for at efterkomme påbuddet.

Det fremgår ikke af rapporten om hændelsen den (dato), at den indsatte blev varslet om anvendelse af peberspray, før han blev udsat for det.

Myndighederne har over for mig oplyst, at den indsatte forud for anvendelsen af peberspray reelt blev varslet ved fremvisning af pebersprayen samt mundtligt (på engelsk), og at det derfor er en fejl, at dette ikke er noteret i magtanvendelsesrapporten.

X Arrest har beklaget, at der ikke blev gjort notat om varslingen i rapporten om hændelsen. Direktoratet for Kriminalforsorgen har tilsluttet sig arrestens beklagelse.

Jeg har noteret mig det oplyste om, at den indsatte reelt blev varslet forud for anvendelsen af peberspray. Jeg er i den forbindelse enig med myndighederne i, at det er beklageligt, at der ikke blev gjort notat herom i rapporten om hændelsen.

5.3. Orientering om klagemuligheder

Det er fastsat i § 9, stk. 1, i magtanvendelsesbekendtgørelsen, at et kriminalforsorgsområdes afgørelse efter straffuldbyrdelseslovens § 62 om anvendelse af magt over for en indsat kan påklages til Direktoratet for Kriminalforsorgen. Klagefristen er to måneder, fra indgrebet blev foretaget (stk. 2).

Som også beskrevet ovenfor under pkt. 5.1.3 følger det af § 8 i magtanvendelsesbekendtgørelsen, at der i forbindelse med udarbejdelse af en rapport om magtanvendelse skal gøres notat om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at påklage afgørelsen om magtanvendelse til Direktoratet for Kriminalforsorgen, jf. § 9, stk. 1, samt om fristen for at indgive klage, jf. § 9, stk. 2.

Feltet i magtanvendelsesrapporten om klagevejledning var ikke udfyldt i den konkrete sag. Myndighederne har oplyst, at den indsatte ikke blev vejledt om klageadgangen, og at dette skyldes en beklagelig fejl.

Jeg er enig med myndighederne i, at det er beklageligt, at den indsatte ikke blev orienteret om muligheden for at klage over magtanvendelsen til Direktoratet for Kriminalforsorgen, sådan som magtanvendelsesbekendtgørelsen forudsætter.

6. Fremadrettede initiativer mv.

Som det fremgår, har myndighedernes behandling af sagen efter min opfattelse på flere punkter ikke levet op til de krav, der stilles.

Bl.a. har manglen på tilstrækkelig dokumentation og myndighedernes forskellige vurderinger af det relevante hjemmelsgrundlag medført, at det efter min opfattelse ikke er muligt at foretage en endelig vurdering af, hvorvidt den foreliggende magtanvendelse var lovlig.

Det fremgår da også af myndighedernes udtalelser, at myndighederne på baggrund af den konkrete sag og min henvendelse om sagen har iværksat forskellige tiltag.

Det er således oplyst, at ledelsen i X Arrest indskærpede reglerne om brug af peberspray over for personalet i arresten. I den forbindelse blev der efter det oplyste særligt lagt vægt på proportionalitet, varsling, klagevejledning og skriftlig sagsfremstilling, herunder notatpligt.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst, at direktoratet herudover vil foranledige, at anvendelse af peberspray – herunder retningslinjerne herfor samt vigtigheden af korrekt dokumentation (rapportskrivning) – bliver drøftet i Partnerskabet for Sikkerhed.

Jeg har noteret mig dette.

Samtidig finder jeg, at den foreliggende sag bør være en anledning til at overveje, om der fra direktoratets side er gjort tilstrækkeligt for – også i forhold til øvrige institutioner – at sikre, at peberspray kun anvendes, hvor der er hjem-

mel til det, og at dokumentationen mv. i disse sager er fyldestgørende, således at der efterfølgende kan foretages en reel efterprøvelse af magtanvendelsens lovlighed.

I den forbindelse tager jeg desuden i betragtning, at antallet af hændelser, hvor peberspray har været anvendt over for indsatte i kriminalforsorgens vare-tægt, synes at være steget væsentligt i den senere tid. Ifølge statistiske oplysninger, som jeg har modtaget fra Direktoratet for Kriminalforsorgen den 13. juli 2018, er antallet af anvendelser af peberspray fra 2016 til 2017 således steget fra 67 til 125 tilfælde.

Jeg beder derfor direktoratet oplyse, om der efter direktoratets opfattelse – også i lyset af min nu foreliggende udtalelse – er gjort tilstrækkeligt på området, eller om direktoratet finder grundlag for yderligere informationsinitiativer eller lignende, herunder eventuelt med udgangspunkt i den foreliggende sag.

Jeg beder venligst om at modtage direktoratets svar **inden 6 uger**.

Jeg vil i øvrigt følge op på anvendelsen af peberspray i kriminalforsorgens institutioner – herunder på dokumentationen i sådanne sager – i forbindelse med mine fremtidige tilsynsbesøg.

Det bemærkes, at det ikke har været muligt at fremskaffe aktuelle kontaktoplysninger på den indsatte, som sagen angår. Den pågældende er derfor ikke herfra underrettet om min behandling af sagen.

...

Med venlig hilsen

Jørgen Steen Sørensen